

Patvirtinta Lietuvos istorijos instituto
direktoriaus 2020 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. B-32

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

2019 M. VEIKLOS ATASKAITA

2020 03 26

Vilnius

Turinys

Įvadas	3
Instituto mokslinio ir techninio personalo charakteristika.....	3
Instituto struktūra	4
Moksliniai tyrimai.....	4
Tarptautiškumas.....	10
Doktorantūra. Ryšiai su aukštosiomis mokyklomis ir dalyvavimas studijų procese.....	14
Socialinė ir kultūrinė plėtra. Mokslinių tyrimų sklaida visuomenėje	16
Darbuotojų mobilumas.....	19
Mokslo infrastruktūra.....	20
Finansinė Instituto būklė 2019 m.....	22
Pabaiga.....	24
Priedas. Lietuvos istorijos instituto mokslininkų publikacijos 2019 metais.....	25

Ivadas

2019 m. pasikeitė Lietuvos istorijos instituto (toliau – Institutas) direktorius, du pavaduotojai ir vyriausioji finansininkė. Pokyčiai įvyko antroje metų pusėje. Dėl to suprantama, kad čia pristatomai Instituto veiklai įtakos daugiau turėjo senosios administracijos veiksmai. 2019 m. praėjo palyginti ramiai. 2018–2019 m. Instituto mokslininkų atlyginimai padidėjo apie 50 proc. 2019 m. Institutas turėjo daugiau galimybių finansuoti savo darbuotojų išvykas, padėti jiems verčiant mokslinius darbus į užsienio kalbas. Humanitarinių institutų reformų planai užsibaigė 2018 m., šiems sukūrus Lituonistinių institutų strateginę tarybą. Vis dėlto tikėtina, kad praėjus Lietuvos Respublikos Seimo rinkimams 2020 m. rudenį, prie institutų reformos planų bus dar kartą grįžtama. Tokiam scenarijui būtina ruoštis jau dabar, didinant Istorijos instituto matomumą masinės informacijos priemonėse, aktyviai dalyvaujant moksliniuose tyrimuose, jungiantis į naujus tarptautinius tinklus, rodant čia didesnę iniciatyvą, ieškant naujų socialinių partnerių, kuriant naujas ilgalaikių mokslinių tyrimų programas. Pirmosios reformos šioje srityje prasidėjo jau 2019 m. Buvo išplėstos naujo direktoriaus pavaduotojo funkcijos, pavedant jam kuruoti ne tik ryšius su užsieniu, bet ir komunikaciją, parengti nauji vidiniai Instituto mokslininkų mokslinių tyrimų vertinimo kriterijai, atlikti parengiamieji darbai kuriant 4 šalių (Lietuvos, Lenkijos, Ukrainos ir Baltarusijos) komisiją, konkrečiu projektiniu pagrindu pradėtas bendradarbiavimas su Lietuvos nacionaliniu muziejumi, analogiška bendradarbiavimo sutartis šiuo metu rengiama ir su Vilniaus miesto savivaldybe. Buvo suaktyvintas darbas su Institute disertacijas rengiančiais doktorantais. Naujų iniciatyvų imtis leido puikiai ankstesniosios administracijos sustyguota mokslinė veikla bei sklandus viso administracinio aparato veikimas. Šiuos buvusios administracijos veiksmus puikiai iliustruoja ir toliau pateikiama svarbiausių Instituto veiklų apžvalga 2019 metais.

Instituto mokslinio ir techninio personalo charakteristika

2019 m. gruodžio 31 d. Institute dirbo 106 darbuotojai (106,75 etato), iš jų 72 mokslo darbuotojai (65 (65,25 etato) mokslininkai + 7 kiti tyrėjai (7 etatai)), 24 MTEP darbuotojai (24,5 etato), 10 aptarnaujančio personalo (10 etatų) + (30 doktorantų, iš jų 8 akademinėse atostogose). 2019 m. buvo atleisti 3 darbuotojai, kolektyvas pasipildė 6 naujais kolegomis. Bendras etatų skaičius, palyginus su 2018 m., padidėjo 5,5 etato. Vidutinis mokslo darbuotojų darbo užmokestis siekė 1 680 eurų, kito personalo – 1 060 eurų.

2019 m. konkursus pirmai kadencijai laimėjo 7 mokslininkai, o antrai – 6.

Ir toliau vis labiau ryškėjanti problema yra mokslininkų amžiaus grupių santykis. 2019 m. vidutinis Instituto darbuotojo amžius peržengė 50 metų ribą (50,63), seno ir mokslininkai. Moterų mokslininkų amžiaus vidurkis siekė 50,3 (pernai 50,3), o vyrų 49,44 metų (pernai – 49). Ši problema jau buvo įvardyta ir buvusios vadovybės, ir tam tikrų žingsnių keičiant situaciją buvo imtasi. Galima pažymėti, kad 2019 m. naujai priimtų darbuotojų amžiaus vidurkis sudarė 39,5 metų, į mokslininkų etatus priimtų – 34,75 metų.

Instituto struktūra

2019 m. Instituto struktūra nesikeitė, veikė 7 mokslo skyriai bei 4 kiti aptarnaujantys padaliniai:

Archeografijos skyrius (vedėjas dr. A. Dubonis)

Archeologijos skyrius (vedėjas dr. L.V. Kurila)

LDK istorijos skyrius (vedėja dr. R. Šmigelskytė-Stukienė)

XIX a. istorijos skyrius (vedėjas dr. V. Pugačiauskas)

XX a. istorijos skyrius (vedėjas dr. S. Grybkauskas, nuo 2019 m. rugsėjo – dr. V. Stravinskienė)

Miestų tyrimo skyrius (vedėjas S. Sarcevičius)

Etnologijos ir antropologijos skyrius (vedėja dr. V. Savoniakaitė)

Kiti Instituto padaliniai:

Biblioteka (vedėja U. Baronienė)

Buhalterija (vyr. buhalterė J. Vaičiūnienė)

Leidybinė grupė (vadovas M. Maskoliūnas)

Ūkio dalis (direktoriaus pavaduotojas K. Vilkevičius)

Moksliniai tyrimai

2019 m. mokslinė veikla vyko remiantis Instituto mokslo veiklos kryptimis, įtvirtintomis Instituto įstatuose. *Fundamentinių mokslų srityje*: 1. Lietuvos visuomenės ir valstybės raida iki XXI a. pradžios (istorija, istoriografija, pagalbiniai istorijos mokslai ir kt.). 2. Lietuvos archeologija, proistorės tyrimai. 3. Lietuvos etnologija: etnologiniai ir antropologiniai tyrimai. *Taikomųjų mokslų srityje*: Lietuvos istorijos šaltinių (Lietuvos Metrikos ir kitų) tyrimas ir

skelbimas. *Mokslo taikomosios veiklos srityje*: Lietuvos miestų atsiradimas ir raida (istorija ir archeologija).

Programos, projektai. Įgyvendindamas savo tikslus – vykdyti ilgalaikius mokslinius fundamentinius ir taikomuosius Lietuvos valstybės, visuomenės ir lietuvių tautos priešistorės, istorijos, Lietuvos etninės kultūros tyrimus – Institutas mokslinę veiklą organizavo per mokslines programas. 2019 m. toliau buvo įgyvendinamos penkios ilgalaikės MTEP programos ir keturios institucinės programos:

1. Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė: valdžia, luomas, individas (XIV–XVIII a. istorijos slinkty) (vadovė dr. Ramunė Šmigelskytė Stukienė), 2017–2021;

2. Lietuvos Metrikos ir kitų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos šaltinių tyrimas (vadovas dr. Artūras Dubonis), 2017–2021;

3. Tūkstantmečiai iki valstybės. Priešistorinių bendruomenių daugiasluoksniai tyrimai (vadovas dr. Laurynas Kurila), 2017–2021;

4. Vėluojanti tauta – 2: lietuvių modernizacijos problemos (vadovas dr. Česlovas Laurinavičius), 2017–2021;

5. XIX amžiaus sociokultūrinis laukas: visuomenės grupės, asmenybės, institucijos (vadovė habil. dr. Tamara Bairašauskaitė) – bendra Lietuvos istorijos instituto ir Lietuvos kultūros tyrimų instituto programa, 2017–2021;

6. Etniškumo ir nacionalumo pažinimas (vadovė dr. Vida Savoniakaitė), 2017–2021 m.;

7. Laisvalaikis, šventės ir ritualai Vilniaus apylinkėse. Socialiniai ir kultūriniai aspektai (vadovas dr. Žilvytis Šaknys), 2017–2021 m.;

8. Vilniaus istorija. Sintezė (vadovas dr. Gintautas Sliesoriūnas), 2017–2021 m.;

9. Pagalbiniai istorijos mokslai (vadovė dr. Rūta Čapaitė), 2014–2019 m. (užbaigta).

Instituto vykdomos programos įgyvendinamos sėkmingai, paskelbta nemažai publikacijų iš naujų tyrimų, toliau renkama medžiaga, aktyviai buvo dalyvaujama nacionalinėse ir tarptautinėse konferencijose, vykdoma mokslo žinių sklaida. Lietuvos mokslo taryba (toliau – LMT) patvirtino Instituto vykdomų ilgalaikių MTEP programų vykdymo metų ataskaitas. Tiesa, čia reikėtų paminėti, kad LMT ekspertai paprašė programų „Vėluojanti tauta – 2: lietuvių modernizacijos

problemos“ ir „Tūkstantmečiai iki valstybės. Priešistorinių bendruomenių daugiasluoksniai tyrimai“ vadovų papildomos informacijos dėl metinių 2019 m. ataskaitų. Ekspertų užduoti klausimai paliudijo, kad vykdant ilgalaikes programas kartais nutolstama nuo pirminių programų uždavinių. Matyt, tai yra neišvengiama, nes, įgyvendinant ilgos trukmės programas ir projektus, be korekcijų jų vykdymo metu sunku apsieiti. Vis dėlto šioje srityje ryškėja du aspektai: viena, ilgalaikės programos yra nepaslankios jų keitimams; kita vertus, programų vadovai ir vykdytojai ne visada įdėmiai seka ir atsižvelgia į savo pačių suplanuotas užduotis.

Praėjusiais metais, kaip ir ankstesniaisiais, Institutas, kiek leido finansinės galimybės, finansavo ilgalaikes ir institucines programas vykdančių mokslininkų vizitus į užsienio archyvus, tarptautines konferencijas (tam skirta apie 15 000 eurų), organizavo straipsnių į užsienio leidinius ir pranešimų vertimus į užsienio kalbas (7–8 tūkst. eurų), finansiškai prisidėjo prie kai kurių konferencijų organizavimo. 2019 m. dalį mokslininkų išvykų finansavo LMT pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos veiklą „Mokslininkų, tyrėjų gebėjimų plėtra ir bendradarbiavimo vystymas vykdant mokslinių idėjų mainus, mokslines išvykas iš Lietuvos ir į Lietuvą“. 2019 m. Instituto mokslininkai vykdė net 16 trumpalaikių ir ilgalaikių išvykų (stažuocių) projektų (3 iš jų – trumpalaikės išvykos į konferencijas), tai 4 išvykomis daugiau nei 2018 m. (buvo 12 išvykų). Ar šie padažnęję vizitai lemia ir mokslo, ypač tarptautinių, publikacijų gausėjimą, bus matyti 2020 m., nes kol kas, bent jau 2019 m., pastebimas santykinis publikacijų sumažėjimas (žr. toliau).

Instituto vykdomos ilgalaikės ir institucinės programos buvo finansuojamos Institutui skiriamų biudžeto asignavimų lėšomis. Kita dalis tyrimų, dalis konferencijų bei vienkartinį ir tęstinių leidinių leidyba, kaip ir ankstesniais metais, finansuota konkursinio finansavimo būdu. Ilgalaikių programų biudžeto kalkuliacija leidžia teigti, kad ataskaitiniais metais joms skirta lėšų daugiau, nei buvo numatyta programų biudžete. Taip programai „Lietuvos Metrikos ir kitų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos šaltinių tyrimas“ skirti 7,69 etato, numatytas 75,2 tūkst. eurų finansavimas, o realiai vien programoje dirbančiųjų atlyginimams skirta 176 939,6 eurai. Labai panaši situacija yra ir su kitomis ilgalaikėmis programomis: programai „Tūkstantmečiai iki valstybės. Priešistorinių bendruomenių daugiasluoksniai tyrimai“ numatyta 7,91 etato ir planuota 73,68 tūkst. eurų, o realiai skirti 152 899,9 eurai; „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė: valdžia, luomas, individas (XIV–XVIII a. istorijos slinkty)“ numatyta 8,73 norminio etato ir 93,4 tūkst. eurų, o skirti 169 699,99 eurai. Tarpinstitucinei programai „XIX

amžiaus sociokultūrinis laukas: visuomenės grupės, asmenybės, institucijos“, kuriai Institutui skirta 5,56 etato ir planuoti 55,3 tūkst. eurų, realiai išmokėti 107 393 eurai. Didžiausia mūsų ilgalaikė programa yra „Vėluojanti tauta – 2: lietuvių modernizacijos problemos“, kurioje yra 15,8 norminio etato ir numatyta skirti 154,3 tūkst. eurų. 2019 m. realiai vien programos vykdytojų atlyginimams išmokėta 258 630,67 eurų. Taigi, ilgalaikių programų vykdytojų atlyginimams 2019 m. skirti 865 563 eurai, kas sudaro 42,16 proc. Instituto planinio darbo užmokesčio biudžeto.

Antra, pravartu atkreipti dėmesį ir į šių programų vykdymo rezultatus. Ilgalaikėse programose publikuoti 54 mokslo straipsniai, 3 šaltinių knygos, 2 informaciniai leidiniai. Bendroje Instituto mokslininkų publikuotų tarptautinių ir recenzuojamų straipsnių imtyje (iš viso 97 straipsniai) tai yra nemažai, kas sudaro 55,67 proc. Tai lyg rodytų, kad ilgalaikių mokslo programų vykdytojai publikuoja daugiau mokslo straipsnių nei vidutiniškai planiniame darbe dirbantys mokslininkai. Vis dėlto, reikia atsižvelgti ir į tai, kad tarp visų šių programų 2019 m. nebuvo publikuota nei viena mokslo monografija. Antra, Institutas vykdo ir kitas institucines mokslo programas, kurių mokslininkai rengia sintezės tekstus, o ne straipsnius. Čia pažymėtina programa „Vilniaus istorija. Sintezė“. Neabejotina, kad šios itin svarbios programos įgyvendinimas Institutui „kainavo“ nemažai potencialių publikacijų. Kaip matyti iš programos „Vilniaus istorija. Tyrimai“ ataskaitos, šios programos vykdytojų parengti būsimai Vilniaus miesto istorijos sintezei 8,77 autoriniai lankai nugulė į programos vadovo „stalčių“. Reikėtų manyti, kad gausesnių ir svaresnių publikacijų iš ilgalaikių programų vykdytojų sulauksime 2021 metais, kurie yra baigiamieji programų vykdymo metai. Programų vykdymo lėšos, etatai ir kiti klausimai yra itin aktualūs šiandieną, nes jau 2020 m. pirmoje pusėje reikia pradėti planuoti būsimas ilgalaikes programas. Atsižvelgiant į darbo su jomis patirtį, būtina teikti siūlymus LMT ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai.

2019 m. Institute buvo įgyvendinama 30 mokslo tiriamųjų ir sklaidos projektų. Tai yra mažiau nei 2018 m. (31 tiriamasis ir sklaidos projektas), tačiau kiek daugiau nei 2017 m. (20) ir 2016 m. (27). Tenka konstatuoti, kad mūsų mokslininkų įsitraukimas į konkursinių paraiškų rengimą išliko vangus. 2019 m. sausio–vasario mėnesį vykusiame LMT Lituanistikos programos VI kvietime, skirtame tyrimų projektams finansuoti, dalyvavo tik 4 Instituto mokslininkų parengtos paraiškos. Matyt, esant gana nedideliame dalyvavimo konkursuose sėkmės procentui, mokslininkai neretai įjungia ir „jėgų taupymo“ režimą. Taip iš minėtų 4 pateiktų paraiškų tik viena

(vadovas Darius Antanavičius) laimėjo finansavimą. Kitoms finansavimas nebuvo skirtas, nors ir buvo rašoma apeliacija į LMT dėl abejotino ekspertinio vertinimo.

Galima čia išvelgti ir tam tikrą paraiškų teikimo cikliškumą. Institute yra susidariusi tam tikra mokslininkų grupė, kurie yra iniciatyvūs, teikia paraiškas konkursams ir vykdo projektus. 2019 m. pradžioje susiklostė konjunkštūra, kai nemažai iš šių tyrėjų jau buvo išitraukę į anksčiau pradėtų projektų vykdymą. Norėtusi tikėti, kad ateityje paraiškas teikiančiųjų skaičius augs. Ką tik 2020 m. pradžioje laimėtas finansavimas LMT mokslininkų grupių programoje (3 projektai, teiktos 6 paraiškos), pateiktos 4 paraiškos tiriamiesiems projektams vykdyti pagal Litanistikos programą ir net 6 paraiškos podoktorantūros stazuotėms rodo augantį mūsų mokslininkų susidomėjimą projektinių tyrimų galimybėmis ir Instituto vertinimą kaip perspektyvią darbo vietą, ypač tarp jaunųjų mokslininkų. Vis dėlto, aktualu būtų ieškoti būdų, kaip skatinti mūsų tyrėjus rengti ir teikti projektus.

Ataskaitiniais metais buvo sėkmingai užbaigtas Europos Sąjungos lėšomis finansuojamo „Horizontas 2020“ projekto „Kultūrinė opozicija: bandant suprasti pasipriešinimo buvusiose socialistinėse valstybėse kultūrinį paveldą (Drąsa)“ įgyvendinimas. Jame Institutas buvo Baltijos šalių koordinatorius. Sėkmingai buvo užbaigtas Lietuvos–Japonijos programos projektas, vienas iš dviejų „Modernybės Lietuvoje“ projektas (kitas įvertintas taip pat teigiamai, bet suteiktas laikas pateikti įsipareigotus tekstus), du Kultūros rėmimo fondo finansuojami projektai. Iš visų projektų 18 buvo mokslo tiriamieji ir 12 – sklaidos.

2019 m. projektuose dirbo 24 Instituto mokslininkai (kai kurie ne viename projekte) ir 9 – ne Instituto darbuotojai. 2019 m. projektinis finansavimas siekė 477,6 tūkst. eurų. Tai 84,9 tūkst. eurų mažiau nei praėjusiais metais (2018 m. – 562,6 tūkst. eurų) ir net 2017 m. (486,7 tūkst. eurų), bet daugiau nei 2016 m. – 436,9 tūkst. eurų. Santykiniais skaičiais jis taip pat sumažėjo ir siekė beveik 17 proc. viso Instituto biudžeto (2018 m. buvo 24 proc., 2017 m. – 23,3 proc.).

Mokslinės publikacijos. 2019 m. paskelbtos 23 Instituto mokslininkų parengtos ar iš dalies parengtos didelės publikacijos, t. y. kiek daugiau, nei buvo 2018 m. (21), ir kur kas daugiau, nei 2017 m. (14), paskelbta šaltinių publikacijų bei informacinių ir mokslo populiarinimo leidinių (publikacijų sąrašas pridedamas). Kaip ir kasmet, išleisti Instituto moksliniai žurnalai – *Lietuvos istorijos metraštis* (2 numeriai), *Lithuanian Historical Studies*, *Lietuvos etnologija*, *Lietuvos archeologija*, *Archivum Lithuanicum*, taip pat tęstiniai leidiniai – *XVIII amžiaus studijų* 5 tomas bei 2 disertacijų tezės. Detalizuojant tarp minėtų stambių publikacijų yra 8 monografijos, 11

šaltinių publikacijų, 1 straipsnių rinkinys, 2 informaciniai leidiniai ir 1 mokslo populiarinimo leidinys.

Džiugu, kad mūsų mokslininkų monografijos yra publikuojamos užsienyje. Tai Jūratės Kiaupienės monografijos vertimas *Between Rome and Byzantium*, Vlado Sirutavičiaus, Dariaus Staliūno ir Jurgitos Šiaučiūnaitės-Verbickienės sudarytos kolektyvinės monografijos vertimas *The History of Jews in Lithuania. From the Middle Ages to the 1990s* ir Vokietijoje išleista Rasos Banytės-Rovell monografija *Die Memelkultur in der Römischen Kaiserzeit. Auswertung der Archivalien aus dem Nachlass von Herbert Jankuhn*. Nemažas įdirbis padarytas ir rengiant monografijų publikacijas užsienyje jau šiems, 2020 metams. Numatoma, kad bent 4 mūsų autorių mokslinės monografijos netrukus turėtų pasirodyti publikuotos užsienio leidėjų.

Kaip jau buvo minėta, 2019 m. publikuojant monografijas svarbų indėlį įnešė ne ilgalaikių programų vykdytojai, o mūsų jaunieji mokslininkai bei pagal projektus dirbantys kolegos. Nemažo ne tik akademinės, bet ir platesnės visuomenės dėmesio sulaukė Jono Drungilo knyga *Erelis lokio guolyje: Lenkų bajorai Žemaitijoje: migracija, kalba, atmintis XVI–XVIII a.* Nors jos autorius dalyvauja ilgalaikėje programoje, ši monografija parengta disertacijos pagrindu, žymiai išplečiant pradinę disertacijos rankraštį. Kitos jaunos mokslininkės Oksanos Valionienės knyga *Viduramžių Vilnius. Erdvės evoliucija (XIII a. vidurys – XVI a. pirmas ketvirtis)* pasižymi tarpdalykiškumu. Ji pasirodė labai laiku – artėjant Vilniaus miesto 700 metų jubiliejui bei yra tam tikra „repeticija“ naujų metodų paieškoms tiriant praeitį. 2019 m. išėjo Sauliaus Grybkausko ir Rūtos Grišinaitės, Dariaus Vilimo, Žilvyčio Šaknio ir kt. parengtos monografijos.

Instituto mokslininkai praėjusiais metais paskelbė 11 šaltinių publikacijų. Gediminas Rudis tęsė *Antano Pauliuko dienoraščių* publikavimą ir paskelbė trečiąjį jų tomą. Tradiciškai buvo tęsiamas *Lietuvos Metrikų* rengimas ir publikavimas. 2019 m. šioje rubrikoje išleistos net trys knygos, publikuoti ir kiti, galima net sakyti – tęstiniai šaltinių leidiniai: Rimanto Miknio parengtas *Mykolas Römeris. Dienoraštis* (8 knyga) ir Ingės Lukšaitės parengtas knygos *Matas Pretorijus. Prūsijos įdomybės, arba Prūsijos regykla* penktasis tomas. Tęstinumas matyti ir Ramunės Šmigelskytės-Stukienės publikuojamuose M. K. Oginskio darbuose. Ataskaitiniais metais pasirodė *Mykolas Kleopas Oginskis. Priesakai sūnui ir kiti laišakai apie ugdymą*. Informatyvų šaltinį *Sargėnų kapinynas* 2019 m. išleido Eugenijus Svetikas.

Lyginant su 2018 m., sumažėjo straipsnių publikavimas. Mokslo bei profesiniuose leidiniuose Instituto mokslininkai ir tyrėjai paskelbė tik 127 publikacijas, kas sudaro tik kiek

daugiau nei 63 proc. 2018 m. lygio (buvo 201 publikacija). Toks ženklus mokslinių straipsnių skaičiaus mažėjimas galėtų būti paaiškinamas ir tuo, kad ataskaitiniais metais prasidėjo realus rankraščių *Vilniaus sintezei* rengimas, kas atitraukė mokslininkus nuo mokslinių straipsnių rašymo, be to, labiau susitelkta į ilgalaikių programų baigiamuosius rezultatus, stambios imties publikacijas.

„Iškaitinių“ publikacijų, t. y. publikacijų, paskelbtų recenzuojamuose bei kituose mokslo, profesiniuose ir kultūros leidiniuose, su moksliniu aparatu yra 97 (76,37 proc. visų publikacijų), 30 publikacijų be mokslinio aparato. Atkurti publikuotų straipsnių recenzuojamuose leidiniuose lygį, koks jis buvo 2018 m., yra vienas svarbiausių Instituto tikslų.

Tarptautiškumas

Tarptautiškumo plėtra yra vienas iš strateginių instituto uždavinių, kuriam įgyvendinti skiriama nemažai dėmesio. Instituto mokslinių tyrimų tarptautiškumas reiškiasi įvairiomis formomis – tarptautiniai projektai, publikacijos užsienio spaudoje, bendros konferencijos ir mokslo renginiai, dalyvavimas tarptautinėse konferencijose užsienyje, įvairiose tarpvalstybinėse, tarptautinėse komisijose, darbas užsienio žurnalų redakcinėse kolegijose ir pan.

2019 m. buvo tęsiami anksčiau pradėti darbai ir palaikomos tradicinės tarptautinio bendradarbiavimo formos. Kaip jau minėta, praėjusių metų sausio mėnesį buvo užbaigti darbai ties „Horizontas 2020“ projektu „Kultūrinė opozicija: bandant suprasti pasipriešinimo buvusiose socialistinėse valstybėse kultūrinį paveldą (Drąsa)“.

Pažymėtina, jog pastarasis tarptautinis mokslinis projektas nusipelnė specialaus paminėjimo 2019 m. rugsėjo 20 d. Liublianoje įvykusioje apdovanojimų „Heritage in Motion Awards 2019“ teikimo ceremonijoje.

Kaip jau minėta, 2019 m. taip pat buvo pratęstas ir užbaigtas bendras Lietuvos–Japonijos programos projektas „Divergencija per konvergenciją: imperializmo ir nacionalizmų santykiai Rusijos imperijos vakariniame pakraštyje (XX a. pradžioje)“ (projekto pabaiga – 2019 m. kovo 31 d.).

Nuo 2012 m. Institutas dalyvauja tarptautiniame moksliniame projekte „Kasdienybė Antrojo pasaulinio karo metais“ (projektą koordinuoja Herderio institutas Marburge (Vokietija)). Instituto mokslininkai, kaip ir ankstesniais metais, dalyvavo tarptautinio mokslinių institucijų tinklo NISE (*National movements and intermediary structures in Europe / Tautiniai judėjimai ir*

tarpinės struktūros Europoje) veikloje; dalyvauja Šiaurės Rytų Vokietijos kultūros instituto projekte „Pabaltijys. Vieno Europos regiono istorija“; nuo 2015 m. tęsia dalyvavimą COST programos projekte „Lyginamoji konspiracijos teorijų analizė“ (COST-D-16006). Rytų Suomijos universiteto (UEF) vykdomame tyrimų projekte „Inequalities of mobility: relatedness and belonging of transnational families in the Nordic migration space“ (projektą finansavo Suomijos mokslų akademija; 2015 m. rugsėjo 1 d. – 2019 m. rugpjūčio 31 d.) individualiai dalyvavo Darius Daukšas. Tiriamajame Lenkijos mokslų akademijos Krokuvoje projekte „Akty uniipolsko-litewskiej z lat 1499–1501. Dokumenty i studia“ (vadovė Lidia Korczak) dalyvauja Jūratė Kiaupienė (projekto trukmė 2018–2020 m.).

Užsienio recenzuojamuose leidiniuose paskelbtos 34 publikacijos, tai sudaro 36 proc. visų publikacijų recenzuojamuose leidiniuose (2018 m. – 39 proc., 2017 m. – 40 proc., 2016 m. – 35 proc., 2015 m. – 27,2 proc., 2014 m. – 32 proc.).

2019 m. paskelbta 12 publikacijų leidiniuose su citavimo indeksu (*Clarivate Analytics, SCOPUS*). Tai ženkli permaina, lyginant su 2018 m., kai tokių publikacijų užsienio leidiniuose su citavimo indeksu buvo paskelbta 4.

Kaip jau minėta, užsienio leidykloje monografiją išleido Rasa Banytė-Rovell, o Jūratė Kiaupienė publikavo savo monografijos vertimą. Taip pat užsienio leidykloje pasirodė pataisytas lietuvių kalba 2012 m. išėjusios autorių kolektyvo (Vladas Sirutavičius, Darius Staliūnas, Jurgita Šiaučiūnaitė-Verbickienė) knygos vertimas.

2019 m. mokslo sklaidos aktyvumas buvo aukštas. Tarptautinėse konferencijose Lietuvoje ir užsienyje perskaityta 111 pranešimų (palyginimui: 2018 m. – 127, 2017 m. – 108, 2016 m. – 131, 2015 m. – 142). Užsienyje tarptautinėse konferencijose perskaityti 69 pranešimai (palyginimui 2018 m. – 97). Lietuvoje tarptautinėse konferencijose perskaityti 42 pranešimai.

Konferencijose užsienyje pranešimus skaitė 42 Instituto mokslo darbuotojai ir doktorantai. Kaip ir kiekvienais metais, tarptautinėse konferencijose dalyvavo nemažai jaunųjų mokslininkų ir doktorantų. Pranešimus mokslininkai ir tyrėjai skaitė 19 valstybių, o akademinų kelionių geografija apėmė įvairias Europos šalis, Šiaurės Ameriką, Japoniją. Statistika atskleidžia, jog itin aktyviai Instituto mokslininkai dalyvavo įvairiose tarptautinėse konferencijose, rengtose įvairių Lenkijos Respublikos akademinų institucijų.

Daugiausia – net 5 pranešimus užsienio šalyse surengtose konferencijose perskaitė Ramunė Šmigelskytė-Stukienė; 4 pranešimus perskaitė Mindaugas Šapoka, po 3 pranešimus perskaitė Darius Staliūnas, Vida Savoniakaitė, Mantas Šikšnianas.

Prie tarptautiškumo plėtros ir tarptautinės Instituto tyrėjų mokslo pasiekimų sklaidos prisidėjo Instituto ir jo mokslininkų rengiamos tarptautinės konferencijos. 2019 m. Institutas vienas arba su partneriais surengė 5 tarptautines konferencijas. 2019 m. balandžio 25–26 dienomis Institute surengta tarptautinė konferencija „Pagalbiniai istorijos mokslai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tyrimuose“. 2019 m. birželio 20–21 dienomis Institute įvyko konferencija „Siekiant paversti imperiją vėl didžia: iššūkiai modernizuojant Rusijos imperiją“ (*Making the Empire Great Again: Challenges in Modernising the Russian Empire*) (kartu su Institutu šios konferencijos rengėjais buvo Vokietijos istorijos institutas Varšuvoje bei šio Instituto padalinys Vilniuje, Kobės universitetas). 2019 m. lapkričio 14–15 dienomis įvyko tarptautinė konferencija „Vilnius ir vilniečiai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikais“ (tai – bendra Instituto ir Vytauto Didžiojo universiteto, Adomo Mickevičiaus universiteto Poznanėje, Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmų iniciatyva).

Taip pat praėjusiais metais įvyko dvi tradicinės tarptautinės konferencijos: 2019 m. spalio 25 d. Upsalos universitete (Švedija) įvyko dešimtas Vilniaus–Upsalos simpoziumas „Draugai, kaimynai ir konkurentai sovietinėje „tautų draugystėje“ (*Friends, Neighbours and Competitors within the Soviet, Friendship of Nations*). 2019 m. gruodžio 5–6 dienomis buvo surengta XVIII tarptautinė mokslinė konferencija „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XVIII amžiuje. Giminė. Bendrija. Gruputė“ (kartu su Institutu šio mokslinio renginio organizatoriais buvo Vytauto Didžiojo universitetas, Nacionalinis muziejus bei Valdovų rūmai).

Pažymėtina, kad Institutas kaip partneris prisidėjo rengiant ir kitas tarptautines konferencijas: 2019 m. rugsėjo 4–5 dienomis Institutas kartu su Rusijos universiteto Aukštąja ekonomikos mokykla, Heidelbergo universitetu (Vokietija) ir Ukrainos istorijos institutu surengė tarptautinę mokslinę konferenciją „Abiejose Rytų fronto pusėse: civiliai gyventojai Antrojo pasaulinio karo metu (remiantis nauja archyvine medžiaga)“ (*По обе стороны Восточного фронта: гражданское население в период Второй мировой войны (по новым архивным материалам)*), 2019 m. rugsėjo 21 d. bendradarbiaujant su Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejumi surengta XIV tarptautinė mokslinė konferencija „Kunigaikščių Oginskių kultūrinės, politinės veiklos pėdsakai“. Rugsėjo 23–25 dienomis Nacionaliniame muziejuje Lietuvos

Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmuose vyko konferencija „Rytų slavai naujų viršregioninių tapatybių paieškose (XV a. pabaiga–XVIII a. vidurys) šiuolaikinių Europos nacijų gimimo kontekste“ (*Восточные славяне в поисках новых надрегиональных идентичностей (в кон. XV – сер. XVIII в.) в контексте зарождения современных наций в Европе*). Institutas buvo Vokiečių istorijos instituto Maskvoje organizuotos konferencijos partneris.

Instituto darbuotojų įvairiapusį ir intensyvų įsitraukimą į tarptautinės akademinės bendruomenės veiklą liudija ir Instituto mokslininkų dalyvavimas kitokio pobūdžio tarptautiniuose renginiuose.

2019 m. lapkričio 14–15 dienomis Klaipėdoje ir Vilniuje Lietuvos istorijos institutas, Klaipėdos universitetas, Mažosios Lietuvos istorijos ir Lietuvos nacionalinis muziejai organizavo renginių ciklą, susijusį su monografijomis, išleistomis Baltijos ir Skandinavijos archeologijos centro Šlėzvinge (*Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie, ZBSA*) mokslininkų inicijuotoje serijoje *Studien zur Siedlungsgeschichte und Archäologie der Ostseegebiete*. Vienos iš šių monografijų autorė ir minėtų renginių ciklo Lietuvoje organizatorė – Rasa Banytė-Rovell.

Pastarieji renginiai įvyko Instituto ir ZBSA mokslininkams reiškiant pageidavimą, jog ateityje šių institucijų bendradarbiavimas taptų glaudesnis ir intensyvesnis.

2019 m. pavasarį bei rudenį įvyko dvi diskusijos, kuriose nuomonėmis keitėsi Lietuvos, Lenkijos ir Baltarusijos mokslininkai:

2019 m. kovo 21 d. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos konferencijų salėje įvyko diskusija „Rytų Europos tvarka: Lenkija ir Lietuva Mykolo Rōmerio monumentaliuose *Dienoraščiuose*“ (organizatoriai – Lenkijos institutas Vilniuje; Centras KARTA; Lietuvos istorijos institutas). Lapkričio 21 d. Vilniaus paveikslų galerijoje buvo surengta diskusija „1863–1984 m. sukilimas lietuvių, lenkų ir baltarusių istorinėje atmintyje“ (organizatoriai – Lietuvos dailės muziejus, Lietuvos istorijos institutas, Lenkijos institutas Vilniuje).

Plėtojant tarptautinius ryšius remtasi sutartimis su užsienio mokslo institucijomis. Institutas turi veikiančias bendradarbiavimo sutartis su šiomis užsienio švietimo bei mokslo institucijomis: Adomo Mickevičiaus universitetu Poznanėje, Lenkijos mokslų akademijos Tadeuszo Manteuffelio istorijos institutu, M. Koperniko universiteto Torunėje Istorijos fakultetu, Rusijos mokslų akademijos Visuotinės istorijos bei Rusijos mokslų akademijos Rusijos istorijos institutais, Herderio institutu Marburge (Vokietija), Ukrainos nacionalinės mokslų akademijos

Ukrainos istorijos institutu, Lenkijos mokslų akademijos Krokuvoje II Istorijos-filosofijos skyriumi, Lenkijos tautos atminties institutu, Valstybiniu Baltarusijos universitetu Minske bei Lenkijos mokslų akademijos Mokslo istorijos institutu, Rusijos mokslų akademijos Archeologijos institutu, Vidurio Rytų Europos istorijos ir kultūros humanitarinių mokslų centru Leipcige (Vokietija), Latvijos universiteto Latvijos istorijos institutu bei Ukrainos nacionaliniu rezervatu „Ternopilio pilys“ (Ukraina), Armėnijos mokslo akademijos Istorijos institutu, Baltarusijos mokslų akademijos Istorijos institutu. Valstybinio Baltarusijos universiteto Minske kvietimu Institutas įeina į konsorciumą, kuris 2018 m. pateikė paraišką programai „Erasmus+“. Institutas yra prisijungęs prie Šiaurės šalių doktorantų archeologijos mokyklos (*Nordic Graduate School in Archeology Dialogues with the Past [Dialpast]*).

Institutas taip pat yra pasirašęs sutartį su Ukrainos archeologijos institutu, Podolės Kameneco miesto taryba, Nacionaliniu istoriniu-architektūriniu draustiniu „Кам’янець“, Nacionaliniu I. Ogienkos universitetu, Valstybiniu istoriniu muziejumi-draustiniu Podolės Kamenece dėl bendradarbiavimo Podolės Kameneco istorinio-archeologinio paveldo mokslinių tyrimų srityje. Bendradarbiaujama (remiantis 2018 m. pasirašyta sutartimi) su Bulgarijos mokslų akademija dėl Etnologijos skyriui aktualaus projekto „Šventės ir kasdienybės kultūra Bulgarijoje ir Lietuvoje: tradicija ir modernybė“.

Kaip ir ankstesniais metais, mokslininkai sėkmingai naudojami mainų su Lenkijos mokslo įstaigomis bei Herderio institutu Vokietijoje programomis.

Instituto mokslininkų pripažinimą rodo ir kartu tarptautinius ryšius padeda plėtoti jų dalyvavimas užsienio žurnalų redakcinėse kolegijose ir mokslo tarybose. Praėjusiais metais net 18 Instituto mokslininkų buvo 32 užsienio mokslo žurnalų, leidžiamų Lenkijoje, Baltarusijoje, Bulgarijoje, Ukrainoje, Latvijoje, Vokietijoje, JAV, Jungtinėje Karalystėje, Rusijoje, redakcinių kolegijų ar mokslinių tarybų nariai. Tarptautinių mokslininkus vienijančių organizacijų nariais buvo 9 instituto mokslininkai.

Doktorantūra. Ryšiai su aukštosiomis mokyklomis ir dalyvavimas studijų procese

Ataskaitiniais metais disertacijas apgynė du jauni mokslininkai. 2019 m. birželio 21 d. Jonas Tilvikas Vytauto Didžiojo universiteto, Klaipėdos universiteto ir Lietuvos istorijos instituto Etnologijos mokslo krypties taryboje apgynė daktaro (humanitariniai mokslai, etnologija) disertaciją „Liaudies medicina Mažosios Lietuvos sveikatos sistemoje XIX a. pabaigoje – XXI a.

pradžioje“ (mokslinė vadovė Vida Savoniakaitė). 2019 m. spalio 11 d. Monika Šipelytė Vilniaus universiteto ir Lietuvos istorijos instituto Istorijos ir archeologijos mokslo krypties taryboje apgynė daktaro (humanitariniai mokslai, istorija ir archeologija) disertaciją „Šveicarijos lietuvių politinė ir diplomatinė veikla 1915–1919 m. Lietuvos valstybingumo klausimu“ (mokslinė vadovė Tamara Bairašauskaitė).

Doktorantūros studijas Institute tęsė istorikai Rūta Grišinaitytė-Tumelienė, Vilija Ralytė, Karolis Tumelis, Rasa Leonavičiūtė, Ieva Griniūtė-Tumelienė, Povilas Mintautas, Sonata Šulcė, Ieva Balčiūnė, Eimantas Gudas, Aivaras Poška, Mantas Šikšnianas, Aušra Terleckaitė, Jurgita Gaižutytė, Julijana Andriejauskienė, Andželika Polinkevičiūtė ir Simonas Teškevičius; etnologai Viktorija Serbentienė, Aušra Teleišė ir Ernesta Dambrauskaitė; archeologai Monika Žemantauskaitė, Saulius Sarcevičius, Vytenis Podėnas, Ramūnas Šmigelskas, Mindaugas Pilkauskas ir Edvardas Simčenka.

2019 m. balandžio 25–26 dienomis Klaipėdos universitete įvyko X nacionalinis istorijos ir archeologijos krypties doktorantų seminaras, kuriame dalyvavo ir pranešimus skaitė Lietuvos istorijos instituto doktorantai Andželika Polinkevičiūtė, Mindaugas Pilkauskas, Mantas Šikšnianas.

2019 m. į istorijos ir archeologijos krypties doktorantūros studijas priimti 4 doktorantai – Andrius Janionis, Robertas Každanas, Konstantinas Rečkovas, Vilius Šimkus; į etnologijos krypties – 1 doktorantas – Jurgita Senulienė.

2019 m. pabaigoje Instituto doktorantūroje studijavo 30 doktorantų (26 – istorijos, 4 – etnologijos kryptių). Dėl ligos, vaikų auginimo ar asmeninių priežasčių 9 doktorantai buvo akademinėse atostogose (8 – istorijos ir archeologijos, 1 – etnologijos krypties).

Daiva Milinkevičiūtė ir Justina Sipavičiūtė (istorija ir archeologija) bei Audronė Daraškevičienė (etnologija) 2019 m. sėkmingai baigė doktorantūros studijas, baigia rengti disertacijas, kurios bus apgintos iki 2020 m. spalio mėn.

Deja, doktorantūros procese būta ir nesėkmės atvejų. Archeologas Mantas Daubaras (2013 m., vadovas Rimantas Jankauskas) ketvirtaisiais studijų metais, besibaigiant akademinėms atostogoms, nutraukė studijas. Etnologė Inga Zemblienė (2013 m., vadovė Vida Savoniakaitė) studijas baigė 2019 m. vasario mėn., disertacijos iki numatyto laiko (2020 m. vasario mėn.) nepateikė.

Instituto mokslininkai aktyviai dalyvavo rengiant jaunos mokslininkus. 20 mokslininkų vadovavo 32 doktorantams (R. Banytė-Rovell, T. Bairašauskaitė, A. Čepaitienė, R. Čepaitienė, A. Čivilytė, A. Dubonis, S. Grybkauskas, V. Juodagalvis, J. Kiaupienė, L. Kurila, Č. Laurinavičius, D. Mačiulis, R. Miknys, G. Motuzaitė-Matuzevičiūtė, A. Nikžentaitis, R. Paukštytė-Šaknienė, G. Piličiauskas, R. Ragauskienė, V. Savoniakaitė, V. Sirutavičius, D. Staliūnas). Trylika Instituto mokslininkų buvo šešiolikos gynimo tarybų nariais.

Sukauptos žinios ir patirtis buvo perteikta studentams ir magistrams. Septyniolika Instituto mokslininkų dėstė Lietuvos ir užsienio aukštosiose mokyklose: Vilniaus universitete (T. Bairašauskaitė, L. V. Kurila, G. Motuzaitė-Matuzevičiūtė, A. Railaitė-Bardė, V. Sirutavičius, D. Staliūnas, A. Strimaitienė, R. Vengalis); Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijoje (R. Šmigelskytė-Stukienė, A. Svarauskas); Klaipėdos universitete (Č. Laurinavičius, R. Miknys); Kauno Vytauto Didžiojo universitete (D. Daukšas, J. Kiaupienė, R. Miknys), Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (V. Pugačiauskas); Iliojaus universitete Čikagoje (*University of Illinois at Chicago*) (G. Subačius). Institute mokslinio tiriamojo darbo praktiką atliko 2 Vilniaus universiteto studentai. Mokslinių tyrimų metu įgytos žinios buvo panaudojamos studijų procese, prisidėjo prie mokslinių tyrimų ir studijų vienybės.

Socialinė ir kultūrinė plėtra. Mokslinių tyrimų sklaida visuomenėje

Įgyvendinant Instituto veiklos tikslą – „bendradarbiauti su valdžios, visuomenės ir verslo atstovais, vykdyti lituanistinių mokslinių tyrimų, socialinės ir kultūrinės plėtros užsakomuosius darbus, teikti metodologinę, metodinę ir kitą pagalbą“ – toliau buvo bendradarbiaujama su nuolatiniais socialiniais partneriais – Lietuvos valstybinėmis institucijomis, Lietuvos ambasadomis užsienyje.

2019 m. Instituto mokslininkai aktyviai bendradarbiavo su įvairiomis Lietuvos Respublikos institucijomis bei žiniasklaida rengiant įvairias priemones, skirtas 1863–1864 m. sukilimui, jo vadams ir dalyviams pagerbti, jų atminčiai įamžinti. Šioje sferoje itin daug nuveikė Instituto mokslininkė Tamara Bairašauskaitė, tiek dirbdama mokslo tiriamąjį, tiek ir mokslo populiarinimo bei visuomenės edukacijos darbą.

2019 m. buvo paminėtos 1569-aisiais sudarytos Liublino unijos 450-osios metinės.

Minint pastarąją sukaktį, 2019 m. birželio 12 d. Institute surengta diskusija „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės diplomatija po Liublino unijos: pokyčiai ir tęstinumas“ (dalyvavo

J. Kiaupienė, D. Vilimas, R. Šmigelskytė-Stukienė) bei Mariaus Sirutavičiaus monografijos *Diplomatinės veiklos organizacija Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje 1569–1604 metais* pristatymas. 2019 m. lapkričio 27 d. Lietuvos Respublikos Seime surengtoje apskritojo stalo diskusijoje „Abiejų Tautų Respublikos parlamentarizmo sistema ir Lietuva 1569–1793 metais“ pranešimus skaitė trys Instituto mokslininkai (J. Kiaupienė, G. Sliesoriūnas, R. Šmigelskytė-Stukienė).

Pažymint Liublino unijos 450-ąsias metines itin aktyviai dalyvauti įvairiuose renginiuose Lenkijoje bei Lietuvoje teko Instituto mokslininkei Jūratei Kiaupienei, kuri taip pat rašė mokslo populiarinimo žanro tekstus minėtos unijos tema.

2019 m. taip pat buvo tęsiamos tradicinės tyrimų sklaidos visuomenėje veiklos. Institutas septintą kartą dalyvavo mokslo populiarinimo renginyje „Tyrėjų naktis“, taip pat prisidėjo prie Vilniuje organizuojamų Europos paveldo dienų. VšĮ „Go Vilnius“ prašymu jau kelinti metai iš eilės Instituto mokslininkai skaitė paskaitas gidams ir turizmo specialistams, padėjo nacionalinio konkurso „Lietuvos istorijos žinovas“ organizatoriams rengti užduotis bei vertinti atsakymus.

Instituto mokslininkai prisidėjo prie šių nacionalinių ir regioninių konferencijų organizavimo bei įgyvendinimo: „Antano ir Jono Juškų kultūrinio palikimo retrospektyva: nauji požiūriai ir tyrimai“ (2019 m. birželio 7 d. Lietuvos Respublikos Seimas, Vilnius); „Žemaitijos visuomenės iššūkiai bei transformacijos XIII–XVIII a.: regionas ir valstybė“ (2019 m. liepos 12–14 d. Tauragėje ir Skaudvilėje); „Žemaitijos žydų kultūros paveldo atspindžiai regiono istorijoje ir kultūroje“ (2019 m. rugsėjo 20 d., Žemaičių dailės muziejus, Plungė).

Kaip paprastai, aktyviai dalyvauta regioninėse konferencijose įvairiose Lietuvos vietovėse, jose perskaityti net 75 pranešimai. Instituto tyrėjai buvo aktyvūs ir matomi šalies viešojoje erdvėje. Jie perskaitė 51 paskaitą visuomenei Lietuvoje (Klaipėdoje, Lazdijuose, Marcinkonyse, Mažeikiuose, Nevėžio gyvenvietėje, Panevėžyje, Pasvalyje, Radviliškyje, Rūdiškėse, Svencelėje, Švenčionyse, Vilniuje) bei užsienyje (Bochume, Vokietija; Čikagoje, JAV; Maskvoje, Rusijos Federacija; Kobė, Japonija). Instituto mokslininkai, bendradarbiaudami su Lietuvos, Baltarusijos, Lenkijos, Rusijos Federacijos, Vokietijos ir kitų valstybių žiniasklaida, dalyvavo daugiau nei šimte šios žiniasklaidos surengtų televizijos ir radijo laidų, diskusijų, davė interviu bei komentarų.

2019 m. skleidžiant mokslo žinias visuomenėje dalyvavo didžioji dalis Instituto mokslininkų, bet, kaip ir ankstesniais metais, savo aktyvumu išsiskyrė Algimantas Kasparavičius,

Rasa Čepaitienė, taip pat aktyvūs buvo Darius Staliūnas, Tamara Bairašauskaitė, Česlovas Laurinavičius, Alvydas Nikžentaitis, Giedrius Subačius, Ramunė Šmigelskytė-Stukienė.

Pažymėtina, kad Instituto mokslininkų bendradarbiavimas su įvairia Lietuvos žiniasklaida įgyja tęstinę formą – konkretūs tyrinėtojai sėkmingai dirba kaip akademinų, visuomeninių ir istorinės kultūros plotmei priskirtinų aktualijų analitikai bei vertintojai rašydami skiltis internetinei spaudai (A. Nikžentaičio bendradarbiavimas su portalu „15min.lt“ ir LRT).

Instituto mokslininkai aktyviai dalyvavo 2019 m. vasario 21–24 dienomis vykusios tarptautinės Vilniaus knygų mugės renginiuose pristatydami Instituto leidykloje išleistas 5 knygas bei dalyvaudami kitų leidyklų parengtų knygų aptarimuose. 2019 m. balandžio 5 d. bendradarbiaujant su Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės biblioteka buvo surengta Lietuvos istorijos instituto diena, kurios metu panevėžiečiams pristatyti naujausi Instituto leidiniai.

Instituto mokslininkai parengė 15 pažymų ir ekspertinių išvadų Lietuvos valstybės ir savivaldos institucijoms; įvairių valstybinių komisijų, ekspertų grupių, tarybų veikloje Lietuvoje ir užsienyje dalyvavo 26 mokslininkai.

Instituto mokslininkų akademinė ir visuomeninė veikla susilaukė pripažinimo.

2019 m. žurnalo *Rocznik Lituanistyczny* (Lenkija) premija už darbų visumą buvo apdovanoti Instituto mokslininkai Jūratė Kiaupienė ir Zigmantas Kiaupa.

2019 m. gruodžio 17 d. Vilniaus rotušėje Lietuvos istorijos instituto mokslininkui Dariui Antanavičiui ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto mokslininkei Živilei Nedzinskaitei buvo įteikta Martyno Mažvydo premija už kartu parengtą 2019 m. išleistą leidinį „Kražių kolegijos šaltiniai, saugomi Jėzaus Draugijos archyve Romoje, I dalis, 1608–1700 (*Fontes collegii Crosensis, qui in archivo Romano Societatis Iesu asservantur, pars I, 1608–1700*)“. Premija taip pat skirta Dariui Antanavičiaus už parengtą ir 2017–2018 m. išleistą dviejų tomų veikalą „Buvusios Kražių kolegijos knygų sąrašas (1803) (*Elenchus librorum veteris collegii Crosensis anno 1803 compilatus*)“.

2020 m. sausio 24 d. Vilniaus miesto rotušėje Vilniaus meras Remigijus Šimašius apdovanojo Instituto mokslininkę Tamarą Bairašauskaitę Šv. Kristoforo statulėle už atskleistas 1863–1864 m. sukilimo paslaptis. T. Bairašauskaitė kartu su skirtingų sričių mokslininkų grupe dirbo ties sukilėlių palaikų, surastų Gedimino kalne atliktų archeologinių tyrimų metu, identifikavimu. T. Bairašauskaitės atlikti išsamūs istoriniai ir biografiniai tyrimai turėjo didelę reikšmę minėtame palaikų identifikavimo procese.

Darbuotojų mobilumas

Mokslinių tyrimų efektyvumui ir jų sėkmei yra svarbi mokslininkų galimybė išvykti stažuotis į užsienį, padirbėti užsienio archyvuose ir bibliotekose. Šiam tikslui 2019 m. buvo naudojamosi pagal bendradarbiavimo sutartis su užsienio partneriais įgyvendinama Instituto mainų programa. 2019 m. pagal mokslinių mainų su Lenkijos mokslų akademijos Istorijos ir Mokslo istorijos institutais programą 5 mokslininkai dirbo Varšuvos archyvuose, o pagal mainų su Lenkijos mokslų akademija Krokuvoje programą šio miesto archyvuose bei bibliotekoje dirbo 2 mokslininkai. Vienas mokslininkas stažavosi Marburge.

Laimėję LMT skelbtą konkursą pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos priemonės Nr. 09.3.3-LMT-K-712 „Mokslininkų, kitų tyrėjų, studentų mokslinės kompetencijos ugdymas per praktinę mokslinę veiklą“ veiklos „Mokslininkų, tyrėjų gebėjimų plėtra ir bendradarbiavimo vystymas vykdant mokslinių idėjų mainus“, 2019 m. 15 mokslininkų (Darius Antanavičius, Darius Baronas, Agnė Čivilytė, Saulius Grybkauskas, Mindaugas Klovas, Olga Mastianica-Stankevič, Aldona Prašmantaitė, Raimonda Ragauskienė, Andrei Ryčkov, Vida Savoniakaitė, Darius Staliūnas, Adam Stankevič, Andra Strimaitienė, Ramunė Šmigelskytė-Stukienė, Mindaugas Šapoka) vyko į mokslines išvykas užsienyje Italijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Rusijoje, Švedijoje, Vokietijoje.

Keletas mokslininkų savo iniciatyva gavo užsienio fondų stipendijas dalyvauti įvairiose šalyse vykusiuose moksliniuose renginiuose arba stažuotėms (Rasa Čepaitienė dalyvavo XII tarptautinėje Baikalo socialinių tyrimų mokykloje Rusijos Federacijoje, Mindaugas Šapoka stažavosi Jeilio universitete, JAV). Dar keletas mokslininkų (Žilvyčio Šaknio ir Rasos Paukštytės-Šaknienės) stažuotės Sofijoje (Bulgarija) buvo remiamos užsienio institucijų (Bulgarijos mokslų akademija) ir Lietuvos istorijos instituto. Vieno mokslininko (Vytauto Petronio) stažuotę Romoje (Italija) finansavo Institutas.

Institute 2019 m. stažavosi 5 mokslininkai iš Lenkijos mokslų akademijos Istorijos ir Mokslo istorijos institutų (pagal tarpinstitucinių mainų programą).

Mokslo infrastruktūra

Leidybinė Lietuvos istorijos instituto Leidybinės grupės veikla. 2019 m. leidybinė veikla vyko nuo pat metų pradžios, nes buvo užsitikrintas leidybinis finansavimas iš įvairių šaltinių. Buvo tęsiami LMT finansuojami projektai, taip pat pradėti įgyvendinti projektai iš privačių rėmėjų lėšų bei po vieną projektą, kurį parėmė Lietuvos kultūros taryba ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

Instituto Leidybinė grupė tiesiogiai ir netiesiogiai prisidėjo prie LMT finansuotų sklaidos projektų įgyvendinimo, taip pat Instituto lėšomis publikavo leidinius, disertacijas, disertacijų tezes, rengė kitus informacinius leidinius, konferencijų programas, plakatus, organizavo straipsnių ir pranešimų vertimą, knygų pristatymus ir informacijos sklaidą įvairiais informavimo kanalais.

Instituto Leidybinė grupė išleido 27 leidinius (2018 m. – 29, 2017 m. – 12, 2016 m. – 24, 2015 m. – 28, 2014 m. – 23). 17 Instituto išleistų leidinių buvo finansuojami LMT projektų lėšomis, 1 – Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos lėšomis, 1 – Lietuvos kultūros tarybos daliniu finansavimu, 4 – paramos lėšomis iš privačių rėmėjų ir 4 leidinių (tęstiniai informaciniai leidiniai) leidybą finansavo Institutas savo lėšomis. Išleistos 5 monografijos, 9 šaltinių publikacijos, 1 mokslo populiarinimo leidinys, 1 straipsnių rinkinys, 2 informaciniai leidiniai, 2 disertacijos.

2019 m. išleisti 7 einamieji Instituto žurnalų numeriai ar tomai: *Lietuvos istorijos metraščio* du numeriai, *Lietuvos archeologija*, *Lithuanian Historical Studies*, *Lietuvos etnologija*, *Archivum Lithuanicum*, *XVIII a. studijos*. Toliau tęsiama sutartis su „Ferdinand Schöning / Brill Deutschland GMBH“ leidykla dėl *Lithuanian Historical Studies* publikavimo atvirosios prieigos platformoje.

Suorganizuoti 12 įvairių renginių, susijusių su knygų pristatymais. Didžioji dalis jų vyko Vilniaus knygų mugėje, kiti – kituose Lietuvos miestuose, vienas – Rygoje. Padedant Leidybinei grupei buvo suorganizuota daugiau kaip 20 įvairių tekstų vertimų, kuriuos finansavo Institutas biudžeto lėšomis.

Instituto Leidybinė grupė 7 renginiams (konferencijos, seminarai) parengė visą informacinę medžiagą, aktyviai prisidėjo prie plakatų, programų, skelbimų parengimo kitiems akademiniam renginiams. 2019 m. pagelbėta Instituto mokslininkams rengiant dokumentų skaitmenines kopijas. Medžiaga buvo skenuojama, tvarkomi jų PDF failai. Iš viso parengta daugiau kaip 60 įvairaus tipo dokumentų, daugiau nei 120 skaitmeninių vaizdų kopijų.

2019 m. Leidybinė grupė planavo užbaigti tęstinių Instituto leidinių skaitmeninimą ir jų parengimą įkelti į Instituto talpyklą atvirajai prieigai. Tačiau dėl techninių problemų šis tikslas nebuvo pasiektas. Tikimasi, kad 2020 m. problemos bus išspręstos ir pavyks sukelti visus tęstinius leidinius atvirajai prieigai. Taip pat metų pradžioje buvo sėkmingai pereita prie skaitmeninių identifikatorių (DOI) suteikimo Instituto leidžiamiems mokslo žurnalams. Didžioji dalis leidžiamų Instituto žurnalų 2019 m. jau turėjo DOI identifikacinius numerius.

2019 m. bibliotekoje dirbo 3 darbuotojai: Ugnė Baronienė (bibliotekos vedėja), Algimantas Katilius (bibliotekos vyriausiasis specialistas), Diana Šlapšinskienė (bibliotekos vyresnioji specialistė). Jie aptarnavo skaitytojus, kurių bibliotekoje buvo 1 847 (2018 m. – 2 045), registruotų vartotojų – 98 (2 daugiau nei 2018 m.). Buvo pildomos knygų saugyklos, kurios 2019 m. pasipildė 2 009 vienetais (iš viso fonduose yra 370 075 vienetai). Rankraštyno lankytojams buvo išduota 7 488 dokumentų vienetai, bibliotekos lankytojams padarytos 1 045 kopijos, iš jų – 368 vnt. pateiktos popieriniu variantu. Per metus bibliotekos elektroniniame kataloge parengti 24 872 įrašai (2018 m. – 24 028), padaryti 283 bibliografiniai įrašai (2018 m. – 339) ir 1 395 egzempliorių įrašai (2018 m. – 1 170). Per metus atsakyta į 421 užklausą (2018 m. – 370). Per Lietuvos mokslinių bibliotekų asociaciją, vykdant projektą „eMoDB.LT3: elektroninių mokslo duomenų bazių atvėrimas Lietuvai – trečiasis etapas“ Institutas prenumeruoja 3 duomenų bazes: *EBSCO Publishing, Emerald Management eJournals Collection, Taylor&Francis SHH Library and S&T Library*. Aktyviausiai, kaip ir 2018 m., buvo naudojamosi dviem pastarosiomis (atitinkamai 13 ir 177 apsilankymai). Pastebėtina, kad naudojimas jomis paskutiniaisiais metais ženkliai sumažėjo ir, matyt, ateityje tendencijoms nesikeičiant, svarstytinas klausimas, ar Institutui verta toliau jas užsakinėti.

Biblioteka dalyvavo Lietuvos archeologijos projekte „Atgimę senieji archeologiniai filmai“. Šio projekto poreikiams buvo restauruota ir suskaitmeninta 18 filmų.

Instituto saugyklose saugoma medžiaga naudojosi ir kitos institucijos, rengdamos parodas (tokių atvejų buvo 3), ji buvo panaudota 4 publikacijose. Vienas bibliotekos darbuotojas skaitė pranešimą Bažnytinio paveldo muziejuje.

Finansinė Instituto būklė 2019 m.

2019 m. Institutui pagal programą „Lietuvos visuomenės ir valstybės raida iki XXI a. pradžios“, iš kurios finansuojama beveik **visa Instituto mokslinė ir ūkinė veikla, buvo skirta 2 355,0 tūkst. eurų** (biudžetinis finansavimas) (palyginimui: 2018 m. – 1 790,0 tūkst. eurų, 2017 m. – 1 552,1 tūkst. eurų, 2016 m. – 1 275,6 tūkst. eurų, 2015 m. – 1 109,8 tūkst. eurų).

2019 m. gautos ūkiskaitinės lėšos už suteiktas paslaugas – 0,9 tūkst. eurų.

Už parduotas knygas gauta 31,0 tūkst. eurų.

2019 m. iš viso gauta ir sumokėta į biudžetą ūkiskaitinių lėšų – 31,9 tūkst. eurų (pajamų įmokų lėšos).

2019 m. projektai – gauta 477,6 tūkst. eurų (2018 m. – 562,6 tūkst. eurų, 2017 m. – 486,7 tūkst. eurų, 2016 m. – 436,9 tūkst. eurų, 2015 m. – 531,4 tūkst. eurų, 2014 m. – 1 338,1 tūkst. eurų).

1. Gauta projektinių lėšų iš LMT – 469,1 tūkst. eurų:

LMT – Mokslas ir sklaida – 6,5 tūkst. eurų (1 sutartis);

LMT – Mokslo programos rėmimas – 64,7 tūkst. eurų (2 sutartys);

LMT – Lituanistiniai tyrimai ir sklaida – 283,2 tūkst. eurų (22 sutartys);

LMT – Doktorantūros studijų plėtra – 17,7 tūkst. eurų (2 projektai);

LMT – Podoktorantūros stažuotių įgyvendinimas Lietuvoje – 40,8 tūkst. eurų (1 projektas);

LMT – Mokslinės išvykos iš Lietuvos (Europos Sąjungos lėšos) – 56,2 tūkst. eurų (18 projektų);

2. Gauta projektinių lėšų iš Lietuvos kultūros tarybos – 1,8 tūkst. eurų (1 projektas);

3. Gauta projektinių lėšų iš Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos – 6,7 tūkst. eurų (1 projektas).

Iš viso 2019 m. gautas finansavimas sudarė 2 827,0 tūkst. eurų ir įgyvendinti 48 projektai bei programos.

2019 m. gautos lėšos iš kitų šaltinių (parama) sudarė 23,3 tūkst. eurų:

Europos Sąjungos projektas „Courage“ pagal „Horizon 2020“ programą – 23,0 tūkst. eurų;

Valstybinė mokesčių inspekcija – 2 proc. parama už 2018 m. – 0,3 tūkst. eurų.

Iš 2019 m. skirtų 2 355,0 tūkst. eurų biudžetinių asignavimų 2 053,0 tūkst. eurų buvo skirta darbo užmokesčiui ir 29,8 tūkst. eurų – socialinio draudimo įmokoms. 2019 m. panaudota asignavimų – 2 352,5 tūkst. eurų.

Iš LMT projektams aptarnauti skirtų lėšų buvo mokama už šildymą, elektros energiją, ryšius, kitas ūkines išlaidas.

2019 m. skirtų biudžeto asignavimų panaudojimo palyginimas su 2018, 2017, 2016, 2015 m.
(tūkst. eurų)

	2019	2018	2017	2016	2015
IŠ VISO: iš jų	2 352,5	1 784,6	1 552,1	1 275,6	1 109,8
Darbo užmokestis	2 053,0	1 252,3	1 031,0	8 83,0	767,0
Soc. draudimo. įmokos	29,8	378,7	315,7	273,3	236,8
Doktorantai	170,5	96,8	92,1	74,7	47,0
Visos kitos išlaidos	5,8	56,8	113,3	44,6	59,0
Šildymas	7,8	11,6	7,9	12,7	11,8
Elektros energija	4,4	0,8	4,7	9,9	6,2
Ryšiai	0,6	0,6	0,7	1,4	1,2
Transporto išlaikymas	2,1	1,1	2,1	1,5	3,4
Ilgalaikio turto įsigijimas	18,1	9,5	58,0	0	7,0
Kitos prekės ir ūkinis inventoriūs	35,7	9,8	6,2	3,0	2,9
Komandiruotės (mainai)	14,9	7,0	7,7	6,0	7,1
Vandentiekis, kitos paslaugos	1,1	0,5	0,8	0,4	0,1
Kitos paslaugos	8,70	15,9	25,2	9,8	19,2

Pabaiga

2019 m., kaip rodo pateikta svarbiausių veiklų apžvalga, laikytini sėkmingais. Gerai vykdomos ilgalaikės ir institucinės programos, skelbiama gana daug publikacijų. Remiantis aukščiau išdėstyta medžiaga galima konstatuoti, kad Lietuvos istorijos institutas įvykdė jam keltus uždavinius.

Vis dėlto jau ima ryškėti ir keletas negatyvių tendencijų. Šių metų duomenys tik patvirtina neraminančią tendenciją, rodančią, kad Institutas gauna vis mažiau lėšų iš konkursinio finansavimo. Neramina ir kiekvienais metais vis labiau ryškėjanti problema - mokslininkų amžiaus grupių santykis. Į šias dvi problemas būtina ateityje atkreipti didesnę dėmesį.

2020 m. prasidėjusi pandemija stipriai palietė ir Lietuvą. Jos padaryti nuostoliai šiandien yra sunkiai apskaičiuojami, kaip sunkiai numatomos ir jos pasekmės, taip pat ir Institutui. Ši situacija reikalauja iš mūsų didelio susitelkimo, reikalingo dar nepažintiems iššūkiams įveikti. Reikia tik tikėtis, kad ataskaitoje už 2020 metus mes galėsime pažymėti, kad šiuos iššūkius sėkmingai įveikėme.

Ugnė Baronienė

Saulius Grybkauskas

Mindaugas Maskoliūnas

Alvydas Nikžentaitis

Laima Olevsonienė

Rita Saulėnienė

Aurimas Švedas

Saulė Urbanavičienė

Priedas. Lietuvos istorijos instituto mokslininkų publikacijos 2019 metais

Monografijos

Rasa Banytė-Rowell. *Die Memelkultur in der Römischen Kaiserzeit. Auswertung der Archivalien aus dem Nachlass von Herbert Jankuhn (Studien zur Siedlungsgeschichte und Archäologie der Ostseegebiete)*. Band 17, Hrsg. C. von Carnap-Bornheim, M. Wemhoff (Verlag). – Mainz, 2019, 500 p. ISBN 978-3-529-01377-5.

Saulius Grybkauskas, Rūta Grišinaitytė. *Inžinieriai pagal planą. Techninis mokymas ir inžinierių rengimas Lietuvoje 1944–1990 m.* – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. ISBN 978-6098-183726.

Jūratė Kiaupienė. *Between Rome and Byzantium*. Academic Studies Press, 2020. ISBN 9781644691465.

Jonas Drungilas. *Erelis lokio guolyje: Lenkų bajorai Žemaitijoje XVI–XVIII a.: migracija, kalba, atmintis*. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – 296 p. ISBN 978-609-8183-65-8.

Rasa Šaknienė, Žilvytis Šaknys, Irma Šidiškienė. *Vilniečių socialinė sąveika ir kultūrinė raiška: laisvalaikis, šventės ir ritualai*. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. ISBN 978-609-8183-66-5.

Oksana Valionienė. *Viduramžių Vilnius. Erdvės evoliucija: XIII a. viduryks – XVI a. pirmas ketvirtis*. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – 300 p. ISBN 978-609-8183-56-6.

Darius Vilimas. *Bajoras Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemės teisme (1566–1600)*. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – 264 p. ISBN 978-609-8183-67-2.

Vladas Sirutavičius, Darius Staliūnas, Jurgita Šiaučiūnatė-Verbickienė (Eds). *The History of Jews in Lithuania. From the Middle Ages to the 1990s*. Series: *On the Boundary of Two Worlds*, vol. 44. – Paderborn: Ferdinand Schöningh, 2019–2020. ISBN 978-3-506-70575-4.

Šaltinių publikacijos

Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 21 (1536–1537). Užrašytų knyga 21. Lithuanian Metrica. Book No. 21. Book of Inscriptions 21 (1536–1537). Литовская Метрика. Книга 21. Книга записей 21. Parengė Artūras Dubonis. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – XXXII, 350, [2], il. ISBN 978-609-8183-60-3.

Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 273 (1579–1580). 59-oji Teismų bylų knyga. Lithuanian Metrica. Book No. 273. Court record book No 59 (1579–1580). Литовская Метрика. Книга 273. 59-ая книга судных дел. Parengė Darius Antanavičius. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – XXXIX, 319, [1] p., il. ISBN 978-609-8183-68-9.

Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 226 (1532–1534). 7-oji Teismų bylų knyga. Lithuanian Metrica. Book No. 226. Court record book No 7 (1532–1534). Литовская Метрика. Книга 226. 7-ая книга судных дел. Parengė Laimontas Karalius. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – XXXI, 193, [1] p., il. ISBN 978-609-8183-61-0.

Matas Pretorijus. *Prūsijos įdomybės arba Prūsijos regykla (Deliciae Prussicae, oder Preussische Schaubühne)*, t. 5, kn. VIII: *Senovės Prūsų valstybė*; kn. IX: *Pokyčiai Prūsijoje*. Sudarė Ingė Lukšaitė; parengė Ingė Lukšaitė, Vilija Gerulaitienė, Sabina Drevello, Jonas Kilius, Tomas Veteikis, Jürgen Buch. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – 936 p. ISBN 978-609-8183-62-7.

Mykolas Römeris. *Dienoraštis*, 8 knyga: *1923 m. balandžio 11-oji – 1924 m. kovo 21-oji*. Sudarytojas ir mokslinis redaktorius, paaiškinimai Rimantas Miknys; iš lenkų kalbos vertė Vaiva Grigaitienė. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – 501 p. ISBN 978-609-8283-657-3.

Antanas Pauliukas. *Dienynas 1918–1941 m.*, III knyga: *1934 m. gegužės 1-oji – 1941 m. vasario 23-ioji*. Parengė Gediminas Rudis. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – 790 p. ISBN 978-609-8183-59-7.

Mykolas Kleopas Oginskis. *Priesakai sūnui ir kiti laišakai apie ugdymą*. Parengė Vytautas Rutkauskas, Ramunė Šmigelskytė-Stukienė; vertėja iš prancūzų į lietuvių kalbą Jūratė Karazijaitė; įvadinių straipsnių ir komentarų autorė Ramunė Šmigelskytė-Stukienė. – Klaipėda: DRUKA; [Rietavas]: Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus, 2019. – 160 p. ISBN 978-609-96038-1-0.

Apolonija Dalevskytė-Sierakauskienė. *Atsiminimai*. Sudarė Tamara Bairašauskaitė, Jolanta Sikorska-Kulesza; iš lenkų kalbos vertė Tamara Bairašauskaitė. Papildytas ir pataisytas leidimas. – Vilnius: LNM, 2019. – 306 p. ISBN 9786094780288.

Teodoras Narbutas. *Lietuvių tautos istorija*, t. 6: *Vytauto valdymas XV amžiuje*. Įvadai Reda Griškaitė ir Rimvydas Petrauskas; komentarai Reda Griškaitė. – Vilnius: Mintis, 2019. – 616 p. ISBN 978-5-417-01113-9.

Perlaužto kryžiaus kodas: lietuviški 1862 metų plakatai. Šaltinio publikacija. Parengė Aldona Prašmantaitė. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. .150 p. ISBN 978-609-8183-63-4.

Sargėnų kapinynas/parengė Eugenijus Svetikas. – Vilnius: Diemedžio leidykla, 2019. ISBN 978-9986-23-216-2.

Straipsnių rinkiniai

Žodžiai, ženklai, simboliai, prasmės. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tyrimai pagalbinių istorijos mokslų aspektu: straipsnių rinkinys. Sudarė Rūta Čepaitė, Gitana Zujienė. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. ISBN 978-609-8183-70-2.

Tęstiniai leidiniai

Lietuvos istorijos metraštis. 2019/1. Redakcinė kolegija: Gintautas Sliesoriūnas (pirm.). – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. ISSN 0202-3342.

Lietuvos istorijos metraštis. 2019/2. Redakcinė kolegija: Gintautas Sliesoriūnas (pirm.). – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. ISSN 0202-3342.

Lietuvos archeologija, 45. Atsakingoji redaktorė dr. Agnė Čivilytė. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. ISSN 0207-8694.

Archivum Lithuanicum, 20, 2018. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. ISSN 1392-737X.

Lithuanian Historical Studies, vol. 23/2019. – Vilnius: Lithuanian Institute of History; Ferdinand Schöningh, 2019. ISSN 1392-2343.

Lietuvos etnologija, 19(28). Socialinės antropologijos ir etnologijos studijos. 2019 / Lietuvos istorijos institutas. – Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2019. ISSN 1392-4028.

XVIII amžiaus studijos, t. 5: Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė. Personalijos. Idėjos. Refleksijos. Sudarytoja Ramunė Šmigelskytė-Stukienė. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. ISBN 978-609-8183-45-0, ISSN 2351-6968.

Mokslo populiarinimo leidiniai

Pasakojimai apie Vilnių ir vilniečius II. Sudarė Zita Medišauskienė. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019. – 253 p. ISBN 978-609-8183-36-8, ISBN 978-609-8183-54-2.

Informaciniai leidiniai

Lietuvos Metrikos naujienos 16 – 2016/2018. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019.

Новостей Лумовской Мемрику 16 – 2016/2018. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2019.